

Tryby nadzwyczajne: stwierdzenie wygaśnięcia decyzji

Stwierdzenie wygaśnięcia decyzji pozwala na usunięcie z obrotu prawnego decyzji, która chociaż w dacie wydania była prawidłowa, to z określonych przyczyn uprawnienie przyznane tą decyzją wygasło.

Jacek Pakuła 11 grudnia 2024

Przedostatni z wpisów w ramach cyklu poświęconego trybom nadzwyczajnym dotyczy stwierdzenia wygaśnięcia decyzji. Tradycyjnie, polecić należy, podręcznik W. Chróścielewskiego, J. P. Tarno i P. Dańczaka pt. Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądami administracyjnymi (Wydawnictwo Wolters Kluwer, Warszawa 2021, wyd. 8), ale i monografię A. Matana pt. Stwierdzenie wygaśnięcia decyzji administracyjnej (Wydawnictwo Wolter Kluwer, Warszawa 2020). Celem wpisu jest bowiem przybliżenie tego trybu i zwrócenie uwagi na te aspekty, które są szczególnie istotne w kontekście postępowania w przedmiocie przyznania pomocy materialnej dla studentów.

Problematyka wygaśnięcia decyzji jest w zasadzie pomijana, chociaż ma ona dość istotne znaczenie. Zwraca na ten aspekt A. Matan, przypominając, że obowiązki organów nie kończą się tylko na wydaniu aktu, ale chodzi tu również o wykonanie tej decyzji. Skoro bowiem przyznano świadczenie, na mocy decyzji, to następstwem jest wypłata tego świadczenia; w przypadku stypendiów chodzi o miesięczne raty, gdy zaś chodzi o zapomogę - wypłata następuje jednorazowo. Decyzja wygasa, gdy upłynie termin jej ważności, co rozumieć należy w realiach świadczeń pomocy materialnej, że wraz z upływem końca okresu stypendialnego. Przyznanie stypendium od października do lipca oznacza, że wraz z wypłatą ostatniej raty - lipcowej, decyzja wygasa. Nie ma jednak potrzeby wydania decyzji wygaśnięcia decyzji w tym wypadku, bowiem wypłacono wszystkie raty przyznanego stypendium.

Zgoła odmienna sytuacja ma miejsce w przypadku wygaśnięcia decyzji w przypadku bezprzedmiotowości. Wskazuje na to art. 162 § 1 Kpa, zgodnie z którym:

Organ administracji publicznej, który wydał decyzję w pierwszej instancji, stwierdza jej wygaśnięcie, jeżeli decyzja:

1) stała się bezprzedmiotowa, a stwierdzenie wygaśnięcia takiej decyzji nakazuje przepis prawa albo gdy leży to w interesie społecznym lub w interesie strony (...).

W realiach spraw stypendialnych istotnego znaczenia nabiera przywołany powyżej pkt 1. Pojawia się jednak wątpliwość, czy rzeczywiście należy wydać decyzję, skoro decyzja wygasa z mocy prawa. Jest bowiem inny przepis, art. 94 ust. 2 PSWiN, zgodnie z którym:

Decyzja o przyznaniu świadczenia, o którym mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1-4, wygasa z ostatnim dniem miesiąca, w którym student utracił prawo do świadczenia z powodu uzyskania tytułu zawodowego, o którym mowa w art. 93 ust. 3 i 8, został skreślony z listy studentów na kierunku studiów, na którym otrzymywał świadczenie, albo upłynął okres, o którym mowa w art. 93 ust. 4, 5 i 7.

Warto pochylić się nad ww. przesłankami, które łączą się z obowiązkiem stwierdzenia wygaśnięcia decyzji w przedmiocie przyznania pomocy materialnej.

Pierwsza z nich łączy się z uzyskaniem tytułu zawodowego. Odwołanie do art. 93 ust. 3 i 7 PSWiN oznacza, że wraz z uzyskaniem odpowiednio: magistra, magistra inżyniera, jak i licencjata, inżyniera albo równorzędnego tytułu zawodowego pomoc materialna nie przysługuje. Sprawa oczywista, zresztą wzmocniona przez art. 109 PSWiN, zgodnie z którym: osoba, która ukończyła studia pierwszego stopnia, zachowuje prawa studenta do dnia 31 października roku, w którym ukończyła te studia, z wyłączeniem prawa do świadczeń, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1-4.

Tytuł zawodowy łączy się z ukończeniem studiów, stąd należy przywołać art. 76 ust. 7 PSWiN, zgodnie z którym: datą ukończenia studiów jest data złożenia egzaminu dyplomowego, w przypadku studiów na kierunkach lekarskim, lekarsko-dentystycznym i weterynaria - data złożenia ostatniego wymaganego programem studiów egzaminu, a w przypadku studiów na kierunkach farmacja i fizjoterapia - data zaliczenia ostatniej wymaganej programem studiów praktyki.

W praktyce możliwa jest wcześniejsze ukończenie studiów, co musi prowadzić jednak do zaprzestania wypłaty raty stypendium od nowego miesiąca.

Druga przesłanka dotyczy skreślenia z listy studentów na kierunku, na którym student otrzymał świadczenie. Może bowiem tak się zdarzyć, że student zostaje skreślony z listy studentów w trakcie roku - w trakcie okresu stypendialnego. Jeśli bowiem student nie zaliczył roku to nie może być wpisany na kolejny semestr/rok, bez wniosku o wpis warunkowy, powtarzanie roku, urlop itd. Bez uporządkowania statusu nie może więc otrzymać stypendium. Jest jednak możliwe, że w październiku zostanie mu przyznane stypendium, a on np. w grudniu zrezygnuje z kształcenia, albo np. zostanie skreślony z uwagi na brak postępów w nauce. Wątpliwość może budzić jednak kwestia, czy wraz z wydaniem decyzji w przedmiocie skreślenia można również pozbawić studenta prawa do przyznanego mu uprzednio stypendium. Decyzja musi być wykonalna, co oznacza, że albo będzie opatrzona rygorem natychmiastowej wykonalności, albo też upłynie termin do odwołania, albo sam student zrzeknie się tego uprawnienia do odwołania. Może więc wystąpić negatywne zjawisko, polegające na tym, że osoby skreślone z listy studentów będą odwoływać się, byleby przedłużyć postępowanie i otrzymać kolejne raty stypendium. W takim przypadku organ stypendialny wraz z otrzymaniem informacji o wydaniu decyzji o skreśleniu z listy studentów, przez organ I instancji, powinien wstrzymać wypłatę przyznanego studentowi świadczenia od miesiąca następującego po tym miesiącu, w którym student został skreślony. Jeśli bowiem rektor uchyli decyzję o skreśleniu, to możliwe będzie wypłacenie wyrównania, z tych "zamrożonych" rat. Jeśli zaś rektor utrzyma w mocy zaskarżoną decyzję, to osoba, która aktywnie nie studiowała, stypendium po prostu nie potrzebuje. Te kwestie winny być jednak szczegółowo unormowane w regulaminie studiów i regulaminie świadczeń dla studentów, bowiem nie zawsze skreślenie z listy studentów, jako decyzja organu I instancji, oznacza, że student traci możliwość udziału w zajęciach z innymi studentami. Tym samym upada więc argument o aktywnym studiowaniu. Jeśli jednak student nie kształci się, nie uczestniczy w zajęciach, to jego odwołanie w przedmiocie skreślenia z listy studentów, co do zasady, należy traktować tylko jako przedłużanie postępowania, byleby otrzymać kolejne raty stypendium. To zaś łączy się z nadużyciem do uprawnienia do pomocy materialnej i nie może być tolerowane.

Trzecia przesłanka łączy się z upływem okresu, o którym mowa w art. 93 ust. 4, 5 i 7. Chodzi o okres tzw. 12 semestrów, z tym zastrzeżeniem, że na I stopniu - 9 semestrów, a na II stopniu - 7 semestrów. W przypadku jednolitych studiów magisterskich, trwających 5,5 lub 6 lat - okres 14 semestrów, zaś gdy niepełnosprawność powstała w trakcie studiów albo po uzyskaniu tytułu zawodowego - o dodatkowy okres 12 semestrów, z zastosowaniem limitów przypisanych do I i II stopnia. W praktyce więc wydanie decyzji w październiku na cały rok, gdy obejmuje ona 9 i 10 semestr studiowania na I stopniu będzie prowadzić do stwierdzenia wygaśnięcia decyzji wraz z końcem 9. semestru. Należy jednak przypomnieć, że aktualny jest spór, czy chodzi o 9 semestrów studiowania, czy jednak o 9 semestrów objęcia pomocą (pobierania). Skoro bowiem decyzja ma wygasać to oznacza to, że najpierw musi być przyznane świadczenie, a dopiero potem wygasa to uprawnienie. Trudno byłoby zastosować ten przepis, gdyby uwzględniać tylko semestry studiowania, bo nie ma decyzji, na mocy której student nabył uprawnienie, by ona wygasła. Natomiast stanowisko, zgodnie z którym chodzi o pobieranie, oznacza, że to ww. ograniczenie nabiera sensu. Student kształci się, zaś w przypadku gdy przekroczy okres 9 semestrów pobierania, decyzja o przyznaniu pomocy wygasa.

Samo wygaśnięcie następuje z mocy prawa, to niezbędne jest jednak wydanie deklaratoryjnej decyzji w tym zakresie. Stwierdzenie bowiem wygaśnięcia decyzji za pomocą odrębnej decyzji leży w interesie studenta, gdyż pozwala mu, jeśli uzna, że organ błędnie zastosował art. 94 ust. 2 PSWiN, podjąć działania mające na celu jego ochronę. Takie zresztą stanowisko przyjął WSA w Bydgoszczy z dnia 15 marca 2023 r., sygn. II SA/Bd 529/22. Stwierdzenie wygaśnięcia decyzji porządkuje akta, nie wywołuje bowiem chaosu w postaci istnienia decyzji pozytywnej w obrocie prawnym, z której wynika powinność wypłaty stypendium przez semestr/rok (do 10 miesięcy), natomiast z listy przelewów wynika, że nie wypłacono wszystkich rat. Skoro nie wypłacono, to tym samym taka decyzja nie jest wykonana.

Stwierdzenie wygaśnięcia decyzji podlega kontroli instancyjnej, a także kontroli sądu administracyjnego. Co istotne, organem właściwym do stwierdzenia wygaśnięcia decyzji jest organ, który wydał decyzję w I instancji. Istotne jest to, że stwierdzenie wygaśnięcia decyzji wywołuje skutek nie od dnia wydania takiej decyzji, ale od dnia, w którym powstały przesłanki wygaśnięcia decyzji. Oznacza to, że jeśli student ukończył studia w maju to stypendium należy mu wypłacić jeszcze za maj, natomiast rata czerwcową nie jest mu należna. Niezbędne jest stwierdzenie wygaśnięcia decyzji - sama decyzja może być wydana w czerwcu,

ale z mocą od ostatniego dnia maja, w myśl art. 94 ust. 2 PSWiN.

Z przyjemnością informujemy, że w Toruniu w dniach 19-21 lutego 2025 r. odbędzie się Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa pt. Wydawanie rozstrzygnięć w indywidualnych sprawach studentów. Szczegóły można znaleźć na [stronie Konferencji](#).

Blog pt. Pomoc materialna dla studentów jest częścią projektu Instytutu Prawa Szkolnictwa Wyższego i Nauki pt. Pomoc materialna dla studentów - kompetentnie i na czas! - II edycja, który decyzją Ministra Nauki został dofinansowany i jest zrealizowany w 2024 roku jako zadanie publiczne w ramach konkursu pn. „Organizowanie i animowanie działań na rzecz Środowiska akademickiego”.

